

S-o lăut și s-o schimbat
 El atunci n-o așteptat
 Și din curte o plecat
 Și de vecini a-ntrebat:
 O femeie bătrână i-a spus că fata
 a fost aruncată în apă de către
 mama lui. S-a dus și s-a aruncat
 și el în apă:
 Sub o dalbă rădăcină
 Tot ținându-se de mână.
 Mamă-sa că i-o îngropat
 Pe fată lângă băiat.
 Din mormântul de fetiță
 Crește o frumoasă viță.
 Din mormântul de băiat
 Crește-un brad mândru-
 crengat
 Bradul creștea, se-ntindea
 Și pe viță-o cuprindea.
 Oamenii care trecea
 Pe părinți îi blestema:
 -Bate, Doamne, acei părinți
 Care despart doi iubiți
 -Bate, Doamne, părinții
 Care despart iubiții.

De la Ilișca Codrea, 29 de ani, Berbești,
 1964

4267

Tânără m-am măritat

Tânără m-am măritat
 Rea soacră mi-am căpătat.
 Șade-n vatră și tot latră
 Ie vătrarul să mă bată.
 M-o mânat la secerat
 Sângură fără bărbat.
 Secerai cât secerai,
 Rău la deget mă tăiai
 M-am uitat pe-o cărăruică,
 Ș-am văzut o păsăruică.
 -Hei, tu, pui de pasăre

CORINA ISABELLA CSISZAR

Iluminația la Oncești

Pentru unii a simboliza valorile complementare sau alternative ale unei evoluții, lumina este pusă în relație cu întunericul. Lumina simbolizează neconținut viața, mântuirea, fericirea date de Dumnezeu, care este El Însuși lumină. Legea lui Dumnezeu este o lumină în calea oamenilor. Messia aduce lumina. Mai mult, lumina lui Dumnezeu risipește întunericul și cheamă oamenii spre lumină.

Iluminația pentru comuna Oncești, are loc vineri, înainte de sărbătoarea Sf. Dumitru, fiind considerată de către onceșteni aproape atât de importantă ca Paștele sau Crăciunul. Sufletele celor trecuți în neființă iau lumină din lumina lumânărilor și vin la întâlnire cu cei dragi. Lumânarea simbolizează lumina. Simbolismul lumânării este legat de acela al flăcării. Fitulul face să se topească ceara, și astfel, ceara ține de foc: de aici, legătura cu spiritul și materia. Pregătirile pentru iluminare se fac cu două, trei zile înainte, gardurile sunt săpate, se curăță crucile. Vineri la ora 12.00, femeile vin în sintirim cu flori, lumânări și cele necesare pomenii și parastasului. Fie că e de mărimea modestă a unui muncel sau cât o măgură, fie că se înalță înspre cer ca o piramidă, mormântul ne amintește de simbolul muntelui. Fiecare mormânt reprezintă o replică modestă dată munților sacri, considerați rezervoare ale vieții. Cum spuneam, simbolismul mormântului ne amintește de bogatul simbolism al muntelui, ce ține de ideile de înălțime și de centru. Fiind înalt, vertical, apropiat de cer, muntele se înscrie în simbolismul transcendenței; în calitatea lui de centru al hierofaniilor atmosferice și al multor teofanii, el se înscrie în simbolismul manifestării. Muntele este astfel punctul de întâlnire dintre cer și pământ, sălaş al zeilor și capăt al ascensiunii omului. Privit de sus, el apare ca vârful unei verticale, ca un centru a lumii; privit de jos, de la orizont, el apare ca linie a unei verticale, ca o axă a lumii, dar și ca o scară, ca un urcuș.

Între orele 12.00 – 14.00, mormintele sunt împodobite cu flori și lumânări. Cei mai importanți - membrii ai familiei poartă dialog cu morții, deapănă amintiri, femeile *se cântă*:

Ioi, mămucă și hăi ma,	Că noi cu drag te-așteptăm
Fă-ț cărare prin priboi	Cu cină și cu lumină
Și mai zină pă la noi	Și cu dor de la inimă.
Fă-ț cărare printre nuci	(Ileana Drăguș, 65 ani, Sighetu
Și mai zină pă la prunci.	Marmației, 2005)

La ora 14.00 preotul, diacul și cârstnicul încep parastasele pe morminte. Este nevoie de o sticlă de vin, ca simbol de nemurire și prin generalizare, simbol a tuturor darurilor pe care Dumnezeu le-a adus oamenilor, un colac, ca simbol al hranei spirituale, pâinea vieții cum îi spunem lui Hristos din Euharistie, trei lumânări și lista cu morții familiei, așezându-se în capul listei cel căruia i se face parastas.

(Ileana Drăguș, 65 ani, Sighetu Marmației, 2005).

După parastas, se pregătește masa cu mâncăruri de post: *ptiroște cu hribe*, *pancove* de post și vin. Cu cât este mai bogată masa, cu atât sunt morții mai pomeniți. Convingerea este că tot ce oferi astăzi, morții văd

Cinste și pace vine peste cine face bine.

pe lumea cealaltă. Rugăciunea făcută cu luminile aprinse ajută la mântuirea sufletelor și luminează calea spre viață veșnică. (*Ileana Drăguș*, 65 ani, Sighetu Marmăției, 2005)

După masă, li se dau dulciuri copiilor și săracilor peste morminte sau printre morminte. Când preotul încheie parastasele pentru familii, face un parastas în fața capelei și o masă comună, pentru cei care au murit nespovediți, și fără lumânare. Participă cât mai multe familii și din nou se face pomană. În această zi se întorc în vatra străbună toți fiii satului, pentru a-și comemora strămoșii. Străbunul, strămoșul, anticul sunt cuvinte ce poartă investitura sacrului, indiferent de obiectul sau persoana la care se referă. Faptul că ceva e strămoșesc, străvechi, ne evocă deja un soi de legătură cu forțele supratemporale. Ceea ce e străbun, străvechi și a existat odinioară influențează psihismul ca un element stabilizator și ca o prezență a celui alt tărâm, a lumii de dincolo. Cimitirul este așezat pe o colină și seara dacă privim din centrul satului, cimitirul pare un orașel în miniatură, de unde răzbat amintirile celor plecați dintre noi. Fie-le țărâna ușoară, și sufletele în Rai, unde toți sfinții și dreptii se odihnesc!

CRISTINA ZEBRENIUC BEUCA

Semne prevestitoare ale vremii în folclorul ucrainean din Poienile de sub Munte

*

Dacă porcul este neliniștit și caută și aduce paie în râț, înseamnă că peste 2 – 3 zile urmează vreme urâtă, ploaie, vânt, ger, frig.

*

Când vrăbiile fac gălăgie pe sub streșina casei, prevestesc frigul, vântul rece.

*

Când *kanya* adică șoricarul cântă și cere apă, e semn că peste 2 – 3 zile va ploua.

*

Dacă cucul își încetează cântecul înainte de Sf. Onofrei, 25 iunie, înseamnă că toamna va veni de timpuriu, iar dacă își cântă numele și după această sărbătoare, înseamnă că toamna va veni târziu.

*

Când pisica se întinde în mijlocul casei, se prevestește vreme frumoasă și o iarnă caldă.

Trufașu face rău și gânde că face bine.

Nu iești tu din țara me?
Ba eu îs din țara ta
N-ai văzut pe mămuca?
Ba eu, zău, c-o am văzut
Pită albă frământând,
Cu lacrimi învăluind.
-Hei tu, pui de pasăre
Du-te spunei mami așa:
Pită albă nu frământă
După mine să nu cânte,
Că de unde-s nu mă scoate
Numa strașnică de moarte.
-Hei, tu, pui de rândune
Du-te spune-i mami așé:
Că hainile din fetie
Nu le poarte, nu le ție
Să le scoată-ntre hotară
Și le deie foc și pară.
Cine mi-o vedea focu,
Mi-a vedea și norocu.
Cine mi-o vedea para,
Mi-o vedea și tihneala.
De la Ioana Moiş, 66 ani,
Berbești, 1964.

Variante:

T. Bud, *Poezii populare din Maramureș în vol. Folclorul din Transilvania*, vol. I, București, 1962, p. 34
Tache Papahagi, *Graiul și folclorul Maramureșului*, București 1925, p. 98
I. Bârlea, *Poezii populare din Maramureș*, vol. I București, 1924, p. 32.

4268

Vinderea nevastei

Fost-odată de-nsurat
Un fecior de gazdă mare
Ș-o luat săracă tare
Mămă-sa de fată mare,
O îmblat prin sat a cere.
N-o cerut pită și sare
Ce-o cerut fermecătoare
Ca să-i poată fermeca,
Să le strice dragostea.
Gheorghiiță, dragu mami
De nu-i vinde nevasta
Ieu ț-o aprinde casa
Și marhăle ți le-oi prinde,
Sărăcia te-o cuprinde.
Azi îi luni și mâni îi marți
Și-i târguț la Brăilați
Și de boi, dar și de vaci
Și de oameni care-s dragi.